Raadsvoorstel

Onderwerp:	Klimaatadaptatie: Uitvoeringsprogramma Culemborg en Samenwerkingsagenda 2024-2030 Klimaat Actief Rivierenland
Portefeuillehouder:	D. Bijvoet
Datum college besluit:	27 augustus 2024
Behandelend ambtenaar:	Sander Booms
Registratienummer:	GZDGCB1540486/1549263

Inleiding:

Het klimaat verandert en dat merken we allemaal. Extreem weer komt steeds vaker voor. Overheden, bedrijven en inwoners, maar ook natuur en landschap krijgen te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Denk daarbij aan toenemende hitte, schade aan oogsten door wateroverlast of watertekorten, en schade aan gebouwen, infrastructuur of belangrijke voorzieningen. Klimaatadaptatie gaat over het verminderen van de kwetsbaarheid die klimaatverandering met zich meebrengt. Het besef van de noodzaak is er, maar het gevoel van urgentie wisselt en we handelen er nog niet altijd naar.

Inmiddels is klimaatadaptatie in landelijk en regionaal beleid verankerd. Voor Culemborg stelde uw raad in 2021 al de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) vast. In de RAS werden de opgaven en speerpunten vastgelegd waarmee we in de regio met klimaatadaptatie aan de slag wilden gaan. Wij willen de uitwerking van de thema's uit de RAS, zoals hitte, wateroverlast en droogte, nu ook lokaal uitwerking geven.

Dat programma ligt nu ter besluitvorming voor. De gemeente Culemborg geeft hiermee aan hoe zij klimaatadaptatie de komende jaren aanpakt. Het bestaat uit drie delen. Deel 1, de strategie, geeft inzicht in de urgentie van de thema's, de relevante processen die er lopen en hoe wij keuzes maken. In deel 2 geven we aan wat de thema's zijn, hoe we dit zelf in de uitvoering aanpakken en hoe we inwoners faciliteren. Daarnaast stellen wij u voor om de nieuwe regionale samenwerkingsagenda voor 2024-2030 vast te stellen. Deze agenda laat zien waar we als regio staan en wat we met de regionale meerwaarde willen bereiken. Door ze nu tegelijk ter besluitvorming aan te bieden geven we u de gelegenheid om de samenhang te zien.

Voorstel Raadsbesluit:

De gemeenteraad van Culemborg besluit:

1. Het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Culemborg, bestaande uit de Strategie (Deel 1, GZDGCB1540486/1548953) en Uitvoering Gemeente Culemborg (Deel 2, GZDGCB1540486/1548954) vast te stellen.
2. De Samenwerkingsagenda 2024 - 2030 (GZDGCB1540486/1548957) van de Werkregio Klimaat Actief Rivierenland vast te stellen.

Argumenten:

1.1 De strategie (deel 1) geeft richting aan hoe wij Culemborg klimaatbestendig en waterrobuust willen maken.
Deel 1 geeft inzicht in de urgentie van de thema's, welke relevante processen er lopen en hoe wij keuzes maken. Daarmee kunnen wij het totale programma implementeren en aan de slag om Culemborg klimaatbestendig en waterrobuust te maken.

Het vaststellen van de strategie is belangrijk want klimaatadaptatie werkt nog niet altijd door in de uitvoering van projecten en ontwikkelingen. Het vraagt tijd om inzicht en kennis te implementeren en een nieuwe afweging bij ruimtelijke of financiële belangen. Met dit deel van het programma maken wij duidelijk dat klimaatadaptatie niet langer een vrijblijvendheid, maar een vanzelfsprekendheid wordt.

Deze strategie is onze koers naar de toekomst. Daarvoor hebben we dezelfde scope als de Omgevingsvisie en de Stadsvisie: het jaar 2040. Daarin geven wij aan hoe Culemborg er in 2040 uit zou moeten zien. De Omgevingsvisie gaat over de opgaven waar we de komende jaren aan willen werken. In lijn daarmee geven in deze strategie aan wat wij te doen hebben op het gebied van klimaatadaptatie.

1.2 Uitvoering gemeente Culemborg (deel 2) geeft aan op welke manier wij klimaatadaptatie in Culemborg willen implementeren.
Met deel 2 van het Uitvoeringsprogramma geven we aan wat we aanpakken, wat de prioriteiten zijn en welke thema's regionaal of door het Waterschap opgepakt worden. Hiermee implementeren we klimaatadaptatie in werkprocessen.

1.3 Kostendekking voor de uitvoering vindt plaats vanuit het Water- en Rioleringsprogramma 2025-2029.
Tegelijkertijd met dit raadsvoorstel ligt het Water- en Rioleringsprogramma 2025-2028 ter besluitvorming voor. Hieruit dekken wij de kosten voor het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en kunnen wij daadwerkelijk ambities tot uitvoering brengen..

1.4 Het uitvoeringsprogramma is gebaseerd op klimaatstresstesten en risicodialogen.
Het Uitvoeringsprogramma is onderbouwd met klimaatstresstesten en onderzoek naar de risico's. Met deze informatie hebben we een actueel beeld van de locaties in Culemborg waar de noodzaak en urgentie bestaat om klimaatadaptieve maatregelen te realiseren.

Hierdoor kunnen we de volgende stap nemen: het daadwerkelijke uitvoeren. Waar moeten we beginnen? Wanneer beslissen we dat een situatie aangepakt dient te worden? Wat pakken we als eerste op? Op basis van de keuzes uit de strategie uit deel 1 van het Uitvoeringsprogramma hebben we robuuste criteria voor het inzetten van klimaatadaptieve maatregelen in Culemborg.

Wateroverlast en hitte zijn de thema's die op dit moment lokaal uitwerking in projecten vragen. Dit blijkt uit de klimaatstresstesten en vragen van bewoners. Daarom hebben wij op uitvoeringsniveau de vermelde projecten verder uitgewerkt in een prioriteitenlijst voor de aanpak van hitte en wateroverlast. Daarmee willen we gelet op de beschikbare personele capaciteit grip houden op de hoeveelheid projecten en een prioritering in twee afgebakende perioden. Droogte en overstromingsrisico's zijn de thema's die momenteel vooral een regionale

aanpak vragen.

2.1 De samenwerkingsagenda 2024-2030 Klimaat Actief Rivierenland geeft aan wat we regionaal op het gebied van klimaatadaptatie gaan uitvoeren.
Deze agenda geeft inzicht in de urgentie en de landelijke doelen en wat we met de regionale meerwaarde willen bereiken. Via de regionale samenwerking zorgen we ervoor dat klimaatadaptief handelen 'business-as-usual' wordt in onze regio: bij de lokale overheden, nutsbedrijven, inwoners en ondernemers.

De samenwerkingsagenda geeft de doelen en maatregelen aan voor de speerpunten Bebouwd Gebied, Landelijk Gebied, Kennis en Communicatie voor de periode 2024-2030. En de daarvoor noodzakelijke organisatie en financiën. Vanuit het Rijk zijn er nieuwe kaders voor klimaatadaptatie opgesteld, onder andere de Landelijke Maatlat Groene Klimaatadaptieve Gebouwde Omgeving (ook wel simpelweg de Landelijke Maatlat genoemd) en de Kamerbrief Water en Bodem Sturend. Deze nieuwe kaders nemen we mee in de uitwerking van de speerpunten voor bebouwd en landelijk gebied.

Nu organisaties meer in de uitvoerende fase van maatregelen komen, groeit de behoefte aan praktische en technische kennis rond klimaatadaptatie. Ook wordt er nog onvoldoende ver vooruit gekeken naar de problemen die op ons afkomen en welke keuzes nu al moeten worden gemaakt. We zullen onze kennis voortdurend moeten vergroten. Hiervoor is juist de regionale aanpak geschikter dan de lokale.

Kanttekeningen:
1.1. Klimaatadaptatie betekent een extra inzet in gebiedsontwikkeling en beheer van bestaande wijken.
Landelijk beleid en lokale bestuurlijke accenten vragen om klimaatadaptatie bij afwegingen te betrekken. Dat kunnen we baseren op de strategie, maar het blijft ook maatwerk. Aandacht voor het strategische deel betekent dus het nalopen en checken van keuzes voordat tot uitvoering wordt overgegaan.

De urgentie van de problematiek vraagt dat we op vele thema's tegelijk snel tot uitvoering komen. Behalve de meer strategische checkvragen onderkennen we ook dilemma's bij de uitvoering: capaciteit, business case, agendering en beheer. Dit uitvoeringsprogramma en de prioriteitenlijst helpen ons om die keuzes op een goede manier te doen.

1.2 Het budget voor buurtinitiatieven is tot nu toe ontoereikend
Voor buurtinitiatieven is € 30.000,- beschikbaar. Dit is ontoereikend. We zien momenteel mogelijkheden voor extra financiering via de Regio Deal Fruit Delta Rivierenland die momenteel wordt aangevraagd (6e tranche).

Kosten, Baten, Dekking:

De volgende budgetten worden gebruikt voor de dekking van de maatregelen.

- <u>Water en Rioleringsprogramma 2025-2029 (WRP)</u>
  - Jaarlijks € 75.000,- investeringskrediet opgenomen aan klimaatadaptieve maatregelen.
  - Omdat veel rioleringswerkzaamheden meekoppelkansen hebben en water gerelateerd zijn is bij deze projecten 10 % extra budget opgenomen voor klimaatadaptatie.
  - De post voor communicatie in het WRP kan benut worden voor een deel van de ondersteuning en hosting van de website Culemborg duurzaam.

- <u>Regiodeal / Biodiversiteitsplan</u>

Dit betreft initiatieven voor het terugdringen van verharding en aanbrengen van groen. Het WRP mag alleen ingezet worden voor het verwijderen van verharding. Voor de groene inrichting moet een beroep gedaan worden op het budget groen en landschap. Het bedrag dat we daarvoor nodig denken te hebben is ca. € 30.000,-. Dit is echter ontoereikend voor buurtinitiatieven. Mogelijkheden voor co-financiering komen wellicht uit de Regio Deal Fruit Delta Rivierenland.
In dat voorstel komt de cofinanciering uit het investeringskrediet voor klimaatadaptieve maatregelen van het WRP (verwijderen van verharding) en kan het ontbrekende budget voor biodiverse inrichting vanuit de Regiodeal middelen mogelijk worden gedekt. Voor dit voorstel, dat past binnen de doelstellingen van de nieuwe Regiodeal, is draagvlak bij meerdere gemeenten, waarmee de kans tot realisatie aanzienlijk is. De Regiodeal wordt echter pas tussen maart en oktober 2025 concreet uitgewerkt. Daarmee verwachten we dat de middelen pas in 2026 daadwerkelijk beschikbaar zijn, uiteraard mits het Rijk de Regiodeal goedkeurt.

- Financiën voor de regionale samenwerkingsagenda Klimaat Actief Rivierenland
  De samenwerking in de werkregio Rivierengebied kan worden bekostigd uit het WRP. Hiervoor is vanaf de begroting 2025 structureel € 46.000,- opgenomen op het budget klimaatadaptatie/ samenwerkingsverband.

Personele en/of Juridische gevolgen:

Het gemeentelijke Water- en Rioleringsprogramma vormt het financieel-juridische kader van de water-gerelateerde klimaatmaatregelen. Op regionaal niveau zijn afspraken opgenomen in de regionale Samenwerkingsagenda Klimaat Actief Rivierenland. Op regionaal niveau is ook inzet van de gemeenten nodig. Om de hiervoor genoemde regionale schaalvoordelen te kunnen benutten is het van belang dat daarvoor voldoende aandacht aan besteden.

Op lokaal niveau is binnen de gemeentelijke organisatie een goede implementatie van belang. Dat vraagt geen extra personeel, maar wel meer tijdinzet voor kennisontwikkeling. Het regionale traject biedt hiertoe goede ondersteuning.

Communicatie en Burgerparticipatie:

We hebben vooruitlopend op dit Uitvoeringsprogramma de communicatie een versnelling gegeven door de verbreding van de website Culemborgduurzaam.nl naar thema's van klimaatadaptatie. Daaraan zijn inmiddels ook social acties en het succesvolle NK Tegelwippen aan toegevoegd. Later zal informatie over de subsidiemogelijkheden worden toegevoegd.
Via de nieuwsbrief van Culemborg Duurzaam worden stakeholders op de hoogte gebracht.

Bijlagen:

1. Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie deel 1 Strategie (GZDGCB 1540486/1548953)
2. Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie deel 2 Uitvoering Gemeente Culemborg (GZDGCB 1540486/1548954)
3. Samenwerkingsagenda Klimaatactief Rivierenland 2024-2030 (GZDGCB 1540486/1548957)

Raadsbesluit

Registratienummer: GZDGCB1540486/1549263

De gemeenteraad van Culemborg besluit:

1. Het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Culemborg, bestaande uit de Strategie (Deel 1, GZDGCB1540486/1548953) en Uitvoering Gemeente Culemborg (Deel 2, GZDGCB1540486/1548954) vast te stellen.
2. De Samenwerkingsagenda 2024 - 2030 (GZDGCB1540486/1548957) van de Werkregio Klimaat Actief Rivierenland vast te stellen.

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,

Gehouden op 17 oktober 2024.

De griffier	De voorzitter
D. van der Harst	G. van Grootheest